

Soukromé prosazování soutěžního práva

INFORMAČNÍ LIST č. 4 / 2008

ŘÍJEN 2008

ÚŘAD
PRO OCHRANU
HOSPODÁŘSKÉ
SOUTĚŽE

OBSAH

Úvodní slovo	3
Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva opět, ale trochu jinak.	4
Bílá kniha Evropské komise o náhradě škody způsobené porušením soutěžního práva	6
Soukromé prosazování soutěžního práva v České republice	9
Anketa	11
Odpovědi respondentů	11

ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

tř. Kpt. Jaroše 7, 604 55 Brno

Redakční rada: Kristián Chalupa, Filip Vrána, Martin Švanda, Jana Ištvanová

tel.: 542 167 288/243/225

fax: 542 167 112

e-mail: tiskuohs@compet.cz

www.compet.cz

Uzávěrka textu: 1. 9. 2008

Grafická úprava, tisk: Metoda spol. s r. o.

ÚVODNÍ SLOVO

Problematika soukromoprávního prosazování soutěžního práva (tzv. private enforcement) je stále více skloňovaným problémem v rámci celé Evropské unie. Není žádným tajemstvím, že stav tohoto důležitého nástroje je v naší zemi žalostný. Do budoucna musíme přijmout taková opatření, aby občané měli reálnou šanci domoci se svých práv. Rozhodnutím Úřadu totiž může být potrestán soutěžitel, který soutěžní právo porušil, jednotlivci, kteří tím byli poškozeni, však mají prakticky zneemožněno domoci se náhrady utrpěné škody. Chtěli bychom proto přijmout opatření, která zjednoduší soudní řízení a učiní jejich práva skutečně vymahatelnými. Toto je cíl, který chceme ve spolupráci s orgány Evropské unie a ve prospěch občanů zajistit i u nás.

Martin Pecina
předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

SOUKROMOPRÁVNÍ VYMÁHÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA OPĚT, ALE TROCHU JINAK

Ivana Kreiselová
Legislativně-právní odbor
ÚOHS

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále také „Úřad“), jako ústřední orgán státní správy, je na základě zákona o ochraně hospodářské soutěže (dále jen „zákon“)¹ povinen dohlížet nad dodržováním soutěžně-právních pravidel a jejich dodržování vynucovat. Tato jeho činnost spadá do oblasti tzv. veřejného prosazování soutěžního práva. Vzhledem k tomu, že činnost Úřadu je financována z veřejných prostředků a jeho zdroje jsou tedy omezené, není reálně možné, aby Úřad postihoval veškerá protisoutěžní jednání, ale je naopak žádoucí, aby se zaměřil jen na významnější porušení soutěžních pravidel. Do jisté míry tak může vznikat tzv. *enforcement gap*, tedy situace, kdy řada protisoutěžních jednání zůstává, vědomě nebo nevědomě, nepotrestána.² Právě v těchto případech mohou sehrát klíčovou roli v systému prosazování soutěžního práva soukromé subjekty, a to cestou soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, v jehož rámci sledují vlastní zájmy, tedy nápravu škody, případně jiné újmy, která jim v důsledku protisoutěžního jednání vznikla. Základní rozdíl mezi veřejným a soukromým prosazováním soutěžního práva tedy spočívá v konkrétním cíli, který sledují, přesto jsou však součástí jednotného systému prosazování práva a výsledkem jejich efektivního fungování je podpora soutěžní kultury, odstrašení od páčání protiprávního jednání nebo jeho opakování a posílení morálního závazku dodržování práva u ostatních soutěžitelů.

Jelikož platný zákon, na rozdíl od zákona předchozího,³ neupravuje soukromoprávní nároky vyplývající z porušení soutěžních pravidel, řídí se tyto nároky obecnou úpravou obchodního a občanského zákoníku a jsou řešeny civilními soudy v soukromoprávním řízení⁴. Časová a finanční náročnost takových sporů však postižené subjekty odrazuje nejen od vedení soudních řízení, ale i od samotného podávání žalob⁵, přičemž tak

dochází k oslabení systému prosazování soutěžního práva, a to nejen v podmínkách českého soutěžního práva, ale i v rámci komunitárního soutěžního práva, mj. proto, že v současné době v rámci Společenství neexistuje ani účinný, ani jednotný systém žalob o náhradu škody. Komise Evropských společenství (dále jen „Komise ES“) danou situaci dlouhodobě sleduje⁶ a tato problematika patří v současné době mezi základní priority její činnosti. Stejnou cestou se vydal i Úřad, když se do připravované novely zákona pokusil zavést, po vzoru obchodního zákoníku⁷, nové ustanovení § 24a upravující právě soukromé prosazování soutěžního práva.

Cílem tohoto ustanovení bylo mj. v souladu se zněním Smlouvy o založení Evropského společenství plnit povinnosti České republiky jakožto členského státu Evropské unie, tedy zasadit se o efektivní prosazování práva. Rozhodující však byla snaha napomoci soukromým subjektům domoci se jejich nároků vzniklých z porušení soutěžních norem. Přestože tato

spotřebitel) není schopen získat takové důkazy, aby prokázal protiprávní jednání, příčinnou souvislostí protiprávního jednání a vzniklé škody a výši vzniklé škody.

- 6 Komise ES v roce 2004 zadala zpracovat studii o právních podmínkách pro podávání žalob na náhradu škody z titulu porušení komunitárního soutěžního práva v členských státech, následně v roce 2005 přijala ZELENOU KNIHU Žaloby na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES a v tomto okamžiku je zatím posledním krokem BÍLÁ KNIHA o žalobách na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel.

- 7 Hlava V Díl III (§§ 53 a 54) *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*.

1 Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.

2 Raus, D., Neruda, R. Zákon o ochraně hospodářské soutěže, Komentář a související české i komunitární předpisy. 2. vydání, Praha: Linde, 2006. s. 19.

3 Zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění tehdejších předpisů; oddíl šestý upravoval tzv. spory z nedovolené soutěže.

4 Viz. ustanovení § 9 odst. 3 písm. k zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

5 Diskrepance mezi stranami sporu je častým důvodem selhání institutu soukromého vymáhání soutěžního práva, neboť žalobce (kupříkladu

možnost existuje již dnes, chybí komplexní právní úprava. Úřad pokládal začlenění této problematiky v ucelené formě do zákona za žádoucí, mj. také z důvodu lepší srozumitelnosti a přehlednosti, což by subsidiárně vedlo i ke zvýšení povědomí subjektů postižených protisoutěžním jednáním o možnosti podat soukromoprávní žalobu proti soutěžiteli, který se zakázaného jednání dopustil.

Navrhovaná právní úprava umožňovala, aby se osoba, jejíž práva byla porušena nebo ohrožena zakázanou dohodou, zneužitím dominantního postavení nebo zakázaným uskutečněním spojení, mohla před soudem domáhat, aby se rušitel takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Kromě toho mohla požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

Úřad dále koncipoval navrženou právní úpravu tak, aby bylo dotčeným subjektům ulehčeno jejich procesní postavení prostřednictvím obrácení důkazního břemene ve prospěch procesně slabší strany, kterou podle zákona měl být výhradně spotřebitel domáhající se zdržení se protiprávního jednání nebo odstranění závadného stavu. V takových případech mělo být na žalovaném, aby prokázal, že se protiprávního jednání nedopustil, chtěl-li ve sporu uspět. Shodně platilo i pro povinnost k náhradě škody, pokud jde o otázku, zda byla škoda způsobena protiprávním jednáním, a pro právo na přiměřené zadostiučinění a na vydání bezdůvodného obohacení.⁸

Novela rovněž měla nově umožnit právníkům osobám oprávněným hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů uplatnit proti rušiteli právo na zdržení se protiprávního jednání

a odstranění závadného stavu. Tento způsob úpravy vyjadřuje veřejný zájem na efektivní soutěži a jeho cílem je, aby dané právnícké osoby zasahovaly v těch případech, kdy je více dotčených subjektů s individuální újmou (škodou) malého rozsahu, která není natolik motivační, aby byla důvodem k zahájení řízení přímo ze strany dotčeného soutěžitele nebo spotřebitele.

Sohledem na to, že zahájení řízení o zdržení se protiprávního jednání nebo odstranění závadného stavu by bránilo tomu, aby proti těmž žalovanému probíhalo u soudu další řízení o žalobách jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky a že výrok pravomocného rozsudku, kterým by bylo v takové věci rozhodnuto, měl být závazný nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu, měla být soudům stanovena povinnost Úřad neprodleně písemně vyrozumět o zahájení takového řízení. Úřadu by tak bylo umožněno, aby informoval širší veřejnost, tedy další případné dotčené osoby, o zahájení takového řízení a umožnit jim připojit se k již zahájenému sporu.

Navrhovaná úprava však nakonec byla z novely zákona vypuštěna, a to s ohledem na zamítavé stanovisko Legislativní rady vlády. Poněvadž však Úřad považuje otázku soukromoprávního vymáhání soutěžního práva za velice důležitou, bude tato problematika jednou z priorit činnosti Úřadu v rámci nadcházejícího předsednictví Evropské unie a lze předpokládat, že v tomto období bude Komise ES přijato doporučení nebo dokonce směrnice týkající se této problematiky, a bude tedy nezbytné se k legislativnímu zakotvení soukromého prosazování v českém právu znovu vrátit.

⁸ Výši způsobené škody, závažnost a rozsah jiné újmy nebo povahu a rozsah bezdůvodného obohacení prokazuje vždy žalobce.

BÍLÁ KNIHA EVROPSKÉ KOMISE O NÁHRADĚ ŠKODY ZPŮSOBENÉ PORUŠENÍM SOUTĚŽNÍHO PRÁVA

Michal Petr
ředitel Legislativně-právního
odboru ÚOHS

I. Úvodem

O porušení soutěžního práva mohou rozhodovat jak specializované soutěžní orgány, a to z úřední povinnosti, ve veřejném zájmu – hovoří se o tzv. veřejném prosazování soutěžního práva (*public enforcement*), tak národní soudy, a to na základě žalob, a tedy převážně v soukromém zájmu žalobce – zde se hovoří o tzv. soukromém prosazování (*private enforcement*). Veřejné a soukromé prosazování užívají odlišné nástroje; zatímco soutěžní orgány jsou zásadně oprávněny toliko deklarovat, že určitá praktika je porušením soutěžního práva a pokračování v ní zakázat, případně uložit sankci nebo opatření k nápravě, soudy nerozhodují o sankcích, avšak mohou posoudit soukromoprávní důsledky porušení soutěžního práva, především rozhodnout o platnosti právních úkonů a o náhradě škody.

Panuje prakticky bezvýjimečná shoda na tom, že *private* a *public enforcement* představují komplementární „pilíře“ prosazování soutěžního práva, které by se měly vzájemně doplňovat a podporovat, protože je za jejich pomoci možno dosáhnout odlišných výsledků. Mezi možnostmi, které *private enforcement* přináší, má primární význam náhrada škody. I když je totiž příslušným soutěžním orgánem rozhodnuto, že určitý podnik soutěžní právo porušil a bude za to potrestán, osoby, které byly tímto jednáním poškozeny, ať už se jedná o spotřebitele, přímé zákazníky nebo konkurenty, tím kompenzaci své újmy nedosáhnou.

II. Iniciativy Komise v oblasti *private enforcement*

V roce 2004 si Komise nechala zpracovat studii o právních podmínkách pro podávání žalob na náhradu škody z titulu porušení komunitárního soutěžního práva v členských státech,¹ jejímž účelem bylo identifikovat překážky a navrhnout opatření, která by mohla situaci potenciálních žalobců usnadnit. Výsledkem bylo konstatování ohromující různorodosti

(*astounding diversity*) a naprosté nerozvinutosti (*total underdevelopment*) s tím, že se v celé EU podařilo identifikovat jen několik desítek takových žalob.²

Na základě této analýzy přijala Komise na sklonku roku 2005 zelenou knihu *Žaloby na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES*,³ ve které předkládá varianty řešení řady překážek, které stojí v cestě širšímu uplatnění žalob na náhradu škody způsobené porušením čl. 81 a 82 Smlouvy. K *Zelené knize* a k jí předloženým variantám se vyjádřilo téměř 150 subjektů, ať už členských států, zájmových sdružení (podniků, spotřebitelů, advokátů a dalších) nebo jednotlivých společností. Po zohlednění těchto stanovisek vydala Komise na jaře roku 2008 *Bílou knihu o náhradě škody* (dále jen „*Bílá kniha*“)⁴ doplněnou *Diskusní přílohou⁵ a hodnocením dopadů možné regulace (impact assesment)*.⁶ Návrhy Komise obsažené v *Bílé knize* se týkají devíti oblastí.

1. Kolektivní a reprezentační žaloby

Protisoutěžním deliktem je mnohdy postížena široká skupina osob, typicky spotřebitelů, jejichž jednotlivé nároky (škoda, kterou jednotlivě utrpí) jsou nízké, které jsou však významné ve svém souhrnu – kartelovou dohodou týkající se cen mohou být postíženy desetitisíce spotřebitelů, jejichž nároky jsou ale natolik nízké, že jednotlivce nemotivují k tomu, aby se jich

² *ibid.*

³ *Zelená kniha* ze dne 19. 12. 2005, KOM (2005) 672.

⁴ *Bílá kniha* ze dne 2. 4. 2008, KOM(2008) 165.

⁵ Diskusní materiál Komise SEC (2008) 404 ze dne 2. 4. 2008, který je přílohou *Bílé knihy*.

⁶ Materiál Komise SEC (2008) 405 ze dne 2. 4. 2008.

¹ *Waelbroeck, D., Slater, D., Even-Shoshan, G. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules.* Brusel: Ashurst, 2004, 146 s.

domáhaly; kartelistům tak nicméně „zbude“ značný neoprávněný prospěch. Komise se proto snaží najít způsoby, jakými by mohla takovéto „drobné poškození“ motivovat, aby se svých práv domáhali.

Bílá kniha navrhuje zavedení tzv. reprezentačních žalob (*representative actions*), kde by určité kvalifikované subjekty (různé asociace či orgány veřejné moci), pověřené k tomu obecně nebo *ad hoc* pro určitý případ, podávaly žaloby jménem určitých poškozených. V takovém případě by účastníkem řízení byl pouze tento subjekt, nikoliv jednotliví poškození, a náhrada škody by byla rovněž přidělena tomuto subjektu, který by ji následně musel nějakým způsobem rozdělit. Vzhledem k tomu, že tyto kvalifikované subjekty by zřejmě nepodávaly žalobu ve všech případech, se navrhuje rovněž zavedení kolektivních žalob (*collective actions*) založených na systému *opt-in* – poškození by se museli výslovně rozhodnout pro účast v takové kolektivní žalobě a nejednalo by se tedy o řešení jako v USA, kdy jsou žaloby podávány jménem všech a jednotlivci mají naopak právo z ní „vystoupit“ (systém *opt-out*).

2. Přístup k důkazům

Prokázání porušení soutěžního práva je mimořádně náročné – soutěžní úřady proto disponují rozsáhlými vyšetřovacími oprávněními. Soukromý žalobce naopak prakticky nemůže důkazy, nacházející se u žalovaného, žádným způsobem získat.

Bílá kniha proto navrhuje, aby došlo k určitému zpřístupnění důkazů (*disclosure*) mezi stranami; pokud by žalobce předložil všechny důkazy, které má k dispozici a ze kterých vyplývá, že se nejedná o svévolnou žalobu, měl by mít soud možnost přikázat žalovanému, aby předložil nejen jednotlivé (přesně identifikované) dokumenty, ale celé kategorie důkazů (*categories of relevant evidence*), tedy důkazů vymezených druhově. Soud by současně musel disponovat širokými kontrolními a donucovacími oprávněními, aby si mohl splnění této povinnosti vynutit.

Navrhovaný princip přístupu k důkazům by postavení žalobců jistě zjednodušil, lze však mít určité pochybnosti o jeho fungování v praxi, neboť v české (a vůbec v kontinentální) právní kultuře se jedná o zcela neznámý institut, takže o jeho účinnosti lze jen spekulovat.

3. Závaznost rozhodnutí soutěžních úřadů pro soudy

Žalobce se s nárokem na náhradu škody obrací na soud v mnoha případech až poté, co je příslušným soutěžním orgánem rozhodnuto, že se žalovaný porušení soutěžního práva dopustil (tzv. následné žaloby). Pokud by takové rozhodnutí bylo pro soud závazné, situace žalobce by se značně zjednodušila, protože by nemusel prokazovat porušení zákona na straně žalovaného; důkazní břemeno ve vztahu ke vzniku škody a její výši, jakož i k příčinné souvislosti mezi porušením práva a škodou, by na něm spočívalo i nadále.

Z komunitárního práva vyplývá, že taková závaznost je pro soudy dána ve vztahu k rozhodnutím Komise,⁷ nezabývá se však

účinky rozhodnutí národních soutěžních úřadů (dále též NCA), jejichž vymezení je ponecháno na právu národním; závaznost rozhodnutí národních soutěžních úřadů pro domácí soudy (jako je tomu např. v České republice) je přitom spíše výjimečná, byť jako příklad posunu tímto směrem může sloužit nová právní úprava v Německu, podle které jsou pro soudy závazná nejen rozhodnutí německého, ale i ostatních úřadů v EU.⁸

Komise navrhuje, aby soudy byly vázány konečnými rozhodnutími soutěžních úřadů o porušení soutěžního práva v individuálních případech, tj. za podmínky identity žalovaného a účastníka řízení před NCA, což by napomohlo k omezení nevýhod spojených s omezeným přístupem žalobce k důkazům (srov. výše). Současně by se snížilo riziko divergentního rozhodování, které je za situace, kdy mezi jednotlivými soudy neexistuje prakticky žádná koordinace a kdy soudy nemusí mít žádné informace o tom, že se již stejnou věcí některý NCA zabýval.

4. Zavinění

Bílá kniha navrhuje, aby ve státech, které pro vznik nároku na náhradu škody vyžadují prokázání, že škoda byla žalovaným zaviněna, byla zavedena vyvratitelná domněnka, že tato podmínka je splněna v případě, že bylo prokázáno porušení soutěžního práva. Jelikož české právo prokázání zavinění nevyžaduje, nemá pro nás tento návrh žádný praktický význam.

⁷ Srov. rozsudek ESD C-344/98 *Masterfoods*, [2000] ECR I-11369, kodifikovaný v čl. 16 odst. 1 Nařízení 1/2003, podle kterého nemohou soudy rozhodnout v rozporu „s rozhodnutím přijatým Komisí“ nebo dokonce již „s rozhodnutím, které má Komise v úmyslu přijmout v řízení, jež zahájila“.

⁸ Ust. § 33 odst. 4 *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen*, BGBl. I 1957, S. 1081, ve znění pozdějších předpisů.

5. Výše náhrady škody

Bílá kniha opouští úvahy o tom, že náhrada škody by mohla plnit nejen funkci kompenzační (jako např. v USA, kde má žalobce nárok na náhradu trojnásobku vlastní škody) a navrhuje pouze kodifikaci pravidla, že žalobce má nárok na úplnou kompenzaci, tedy nejen na vlastní utrpěnou škodu (*damnum emergens*), ale i na ušlý zisk (*lucrum cessans*) a úroky z prodlení.

Jelikož je vlastní spočítání výše škody v soutěžních věcech mimořádně obtížné, navrhuje Bílá kniha dále, aby Komise vypracovala pro soudy nezávaznou metodiku, která by jim stanovení výše škody usnadnila.

6. Passing-on

Pokud například dodavatel v důsledku porušení soutěžního práva dodává svému odběrateli zboží za nepřiměřeně vysoké ceny, může takový odběratel tuto škodu (tj. „přeplatek“ na ceně) „přenést“ na své distributory, kteří budou v důsledku těmi, kdo je poškozen. Otázkou potom je, zda by se dodavatel, pokud by byl takovým odběratelem žalován, mohl bránit tím, že odběrateli škoda nevznikla, neboť ji přenesl na své distributory (tzv. *passing-on defence*) a zda mohou takoví distributoři tohoto dodavatele přímo žalovat (tzv. *indirect purchasers claims*).

Bílá kniha navrhuje jako obecné pravidlo stanovit, že obrana *passing-on* je přípustná, stejně jako možnost nepřímých žalobců domáhat se náhrady škody; aby se usnadnilo postavení nepřímých žalobců (typicky spotřebitelů), kteří by mohli mít velké potíže s prokazováním, že k „přenesení“ škody skutečně došlo, navrhuje Komise zavést v tomto směru vyvratitelnou domněnku.

7. Lhůty

Bílá kniha se zabývá i lhůtami pro uplatnění nároku na náhradu škody u soudu, neboť příliš krátké lhůty by mohly efektivní *private enforcement* prakticky zablokovat. Navrhuje proto, aby v případech opakujících se nebo trvajících deliktů začala lhůta běžet teprve po celkovém ukončení protiprávního jednání a aby nezačala běžet dříve, dokud poškození neměli reálnou možnost se o porušení práva dozvědět; jedná se tedy o principy, které již v českém právu platí.

Bílá kniha nadto navrhuje, aby pro případy žalob na náhradu škody podaných po rozhodnutí soutěžního orgánu o porušení soutěžního práva byla stanovena speciální, dvouletá promlčecí lhůta.

8. Náklady řízení

Bílá kniha ve vztahu k nákladům řízení navrhuje, aby státy jednak zavedly taková pravidla, která by od podávání žalob neodrazovala a která by dávala soudcům možnost se od obecných pravidel v případech hodných zvláštního zřetele odchýlit, což vyplývá už z dnešní judikatury, jednak aby vytvářely podmínky směřující k dohodám a smírům mezi účastníky řízení. Jakkoliv se jedná o opatření, proti kterým nelze nic namítat, je vzhledem k jejich značné obecnosti sporné, jaký by mohl být jejich praktický význam. Lze nadto předpokládat, že pravidla o nákladech řízení v České republice splňují tyto požadavky již nyní.

9. Vztah k programu leniency

Pro odhalování kartelů má zásadní význam tzv. program leniency, který zjednodušeně řečeno spočívá v tom, že podnik, který soutěžní orgán na existenci kartelu upozorní a umožní jeho prokázání, nebude za svou účast v něm pokutován. Panuje přitom obava, aby větší rozvoj žalob na náhradu škody potenciální žadatele o aplikaci programu leniency neodradil, neboť se tím, že se k účasti na kartelu jednoznačně přiznají, stávají pro žalobce snadným „cílem“.

Bílá kniha proto navrhuje, aby soutěžní orgány poskytly těmto „přiznáním“ maximální ochranu a aby je soudům pro účely řízení o náhradě škody vůbec neposkytovaly.

III. Stanovisko České republiky

Dne 14. července 2008 byla ukončena veřejná konzultace Bílé knihy, během níž mohl každý vyjádřit své stanovisko; Komise nyní tato stanoviska analyzuje a na jejich základě připraví konečný návrh další podpory *private enforcement*.

Této debaty se zúčastnil i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který návrhy obsažené v Bílé knize podpořil a doporučil Komisi, aby k jejich provedení přijala závazný právní dokument, nejspíše směrnici. Postoj České republiky k této problematice je přitom velmi důležitý, neboť *private enforcement* patří mezi hlavní priority předsednictví v oblasti soutěžního práva a pokud by se Komise pro přijetí směrnice rozhodla, její schvalování by probíhalo právě v době našeho předsednictví.

SOUKROMÉ PROSAZOVÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA V ČESKÉ REPUBLICE

Martin Nedelka
Advokátní kancelář
Gleiss Lutz

Jitka Linhartová
Advokátní kancelář
Gleiss Lutz

Zvýšená snaha motivovat subjekty poškozené porušením soutěžních pravidel k využívání soukromoprávních žalob na náhradu škody se začala v posledních letech objevovat jak na úrovni EU, tak v řadě členských států EU. Tento trend je přitom patrný jak na straně veřejnoprávních institucí, tak na straně soukromoprávních subjektů.

Pokud jde o veřejnoprávní instituce, např. Evropská komise („Komise“) vydala nejprve v prosinci 2005 tzv. Zelenou knihu,¹ a poté, v dubnu 2008, tzv. Bílou knihu² podporující prosazování soutěžního práva pomocí soukromoprávních nástrojů. Také Evropský soudní dvůr několika svými judikáty posílil práva jednotlivců na náhradu škody za porušení komunitárních soutěžních předpisů³. Obě instituce přitom vychází z přímé aplikovatelnosti čl. 81 a 82 Smlouvy ES a povinnosti národních soudů chránit zájmy každého, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen v důsledku protisoutěžního chování.

V případě soukromoprávních subjektů vznikají mimo jiné specializované společnosti poskytující právní pomoc při podávání žalob na náhradu škody. Jmenovat lze např. belgickou společnost Cartel Damage Claims SA („CDC“), jejíž některé konkrétní aktivity uvádíme níže.

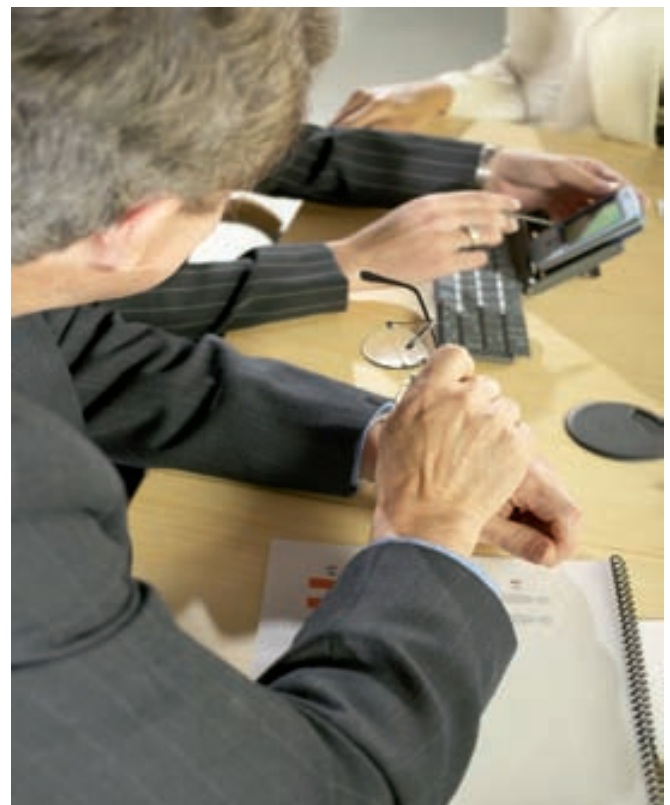
Úspěšnost žalob na náhradu škody způsobené porušením soutěžních předpisů, ať již národních nebo čl. 81 a 82 Smlouvy ES, je však jak v České republice, tak v dalších členských státech EU ovlivňována některými závažnými skutečnostmi. Předně je to nedostatečná právní úprava, která by zohledňovala specifika uplatňovaných nároků. V České republice se tak na tyto žaloby aplikuje obecná úprava o náhradě škody. Přijetím zvláštních právních předpisů by přitom bylo možné „zatraktivnit“ možnost uplatňování náhrady škody způsobené porušením soutěžního práva.

Důkazem tohoto závěru může být Německo. Zde nastal obrat v přístupu k žalobám na náhradu škody porušením soutěžních pravidel přijetím nové právní úpravy⁴ v červenci 2005, která je koncipována jako *plaintiff-friendly*. Pod vlivem této nové úpravy Německo zažilo veliký nárůst soukromoprávních žalob z důvodu porušení soutěžního práva, resp. na ně navazujících mimosoudních vyrovnání. Zatím nejvyšším uplatňovaným nárokem jediné společnosti na náhradu škody (140 miliónů Euro, plus úroky) byl nárok společnosti BASF⁵ na konci roku 2006, jako jedné z obětí tzv. *organic peroxide* kartelu.

Další skutečností mající vliv na úspěšnost soukromého prosazování soutěžního práva je nedostatek zkušeností národních

4 Jednalo se o sedmou novelu německého zákona proti omezení soutěže (*Gezetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen*).

5 BASF byla přitom jednou ze společností účastnících se jiného, tzv. vitamínového kartelu.

1 Zelená kniha, Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES.

2 Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES.

3 Např. ve věci *Courage Ltd v Crehan* (C-453/99) [2001] E.C.R. I-6297.

soudů s předmětnou problematikou a těmito typy žalob. Rovněž zde však lze již pozorovat v některých členských státech EU určitý posun. Příkladem může být opět Německo. Vstřícnost k soukromému prosazování soutěžního práva prokázaly německé soudy též svým přístupem k tzv. kolektivním žalobám. V únoru 2007 soud v Düsseldorfu přiznal žalobní legitimaci belgické společnosti CDC, která podala v roce 2005 kolektivní žalobu v zastoupení 29 zákazníků cementářských společností účastnících se na tzv. cementovém kartelu. CDC zastupující poškozené zákazníky žaluje dotčené cementářské společnosti o náhradu škody ve výši 151,9 miliónů Euro, přičemž žádá uspokojení ve výši nejméně 78 % (tj. 131,9 miliónů Euro), plus úroky. Model kolektivní žaloby v tomto případě jistě bude inspirací pro další, jinými kartely poškozené společnosti.

Institut kolektivní žaloby přitom podporuje i Komise ve své Bílé knize. V mnoha případech, ať v České republice nebo v dalších členských státech EU, je to totiž právě nedostatek finančních prostředků na právní služby a poplatky soudům, které odrazují poškozené subjekty od podání žaloby.

Dalším „demotivujícím prvkem“ při zvažování žaloby na náhradu škody v důsledku porušení soutěžního práva je nemožnost unesení důkazního břemena žalobcem. V České republice je v současnosti často jediným důkazem o porušení zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže („ZOHS“), rozhodnutí Úřadu, které není zpravidla pro dokazování

dostatečné. Důkazy prokazující příčinnou souvislost mezi porušením soutěžního práva a škodou způsobenou žalobci jsou v zásadě především ve správním spise. Žalobce, který není účastníkem řízení, nemá do správního spisu přístup. Je sice možno požádat o nahlédnutí do správního spisu na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, nicméně žaloba na náhradu škody není Úřadem obecně uznávána jako oprávněný nárok. Žalobce má pak problém unést důkazní břemeno nejen tím, že nemůže předložit relevantní důkazy, ale má i problém vůbec identifikovat, jaký důkaz mluvící v jeho prospěch je ve spise a co si soud může od Úřadu vyžádat. V tomto směru by byla zřejmě vhodná užší spolupráce Úřadu s potenciálními žalobci. Uplatňování soukromoprávních nástrojů v podobě žalob na náhradu škody by mohlo v budoucnu účinněji odrazovat potenciální delikventy od porušování soutěžních pravidel, neboť vedle finančního zatížení ve formě pokut, bude hrozit i povinnost náhrady škody způsobené protisoutěžním jednáním.

V neposlední řadě to byla dosavadní všeobecná neznalost možnosti podání žaloby na náhradu škody jako následku porušení soutěžního práva, která dle našeho názoru stojí za prozatím nepřilíš vysokým počtem těchto žalob v České republice. Rozšiřující se povědomí o současném nárůstu výskytu těchto žalob v EU a jejich stále větší popularizace však vede k tomu, že i někteří z našich klientů začali zvažovat možnost využití tohoto nástroje soukromého práva.

ANKETA

Odpovědi na anketní dotazy nasvědčují pomalému rozjezdu soudních sporů

V polovině roku 2006 se Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) pokusil poprvé zmapovat situaci ohledně soukromoprávního vymáhání soutěžního práva v České republice. Osloveno bylo několik desítek podnikatelských subjektů a právních kanceláří. Odezva byla ovšem mizivá. Společnosti, které na iniciativu Úřadu vůbec odpověděly, většinou sdělovaly, že se s uvedenou problematikou dosud nesetkaly, nebo uváděly případy z oblasti veřejných zakázek či v širším smyslu nekalosoutěžního jednání. Jediným známým případem, a to dokonce medializovaným, byl spor mobilních operátorů (dnes Vodafonu proti dvěma konkurentům), který dosud soudy nevyřešily a ani žalobce jej nechce komentovat.

Vzhledem k tomu, že ÚOHS nemůže soukromoprávní žaloby nijak evidovat, neboť není účastníkem těchto soudních sporů, oslovil se stejnými otázkami jednotlivé subjekty znovu v letošním roce. Jak je patrné z došlých odpovědí, situace se rozhodně zlepšila. O private enforcementu se začíná mluvit i v médiích, k podávání žalob bezesporu dochází, i když jsou stále ještě ojedinělé. Soutěžitelé tedy žaloby podávají, jednotlivé případy pak podobně jako v zahraničí zpravidla končí urovnáním sporu mezi zúčastněnými stranami. Není známa jediná kauza, kdy by žalující strana vysoudila náhradu škody. Zřejmě největším nedostatkem, který brzdí rozvíjení private enforcementu v českém prostředí, je neúměrně dlouhá doba čekání na soudní rozhodnutí. Tato doba je pak často významně delší než lhůty, v jakých o stejných případech rozhoduje ÚOHS.

Filip Vrána

Odbor vnějších vztahů ÚOHS

Anketní otázky

1. Podala Vaše společnost (Váš klient), případně chystá se podat žalobu na jiného soutěžitele v souvislosti s porušením soutěžního práva? Domáháte se touto cestou náhrady škody způsobené protisoutěžním jednáním? Pokud ano, jak Váš soudní spor skončil (v jaké je fázi)?
2. Pokud byla podána žaloba: Podali jste žalobu až na základě pravomocného rozhodnutí ÚOHS, kterým bylo konstatováno porušení soutěžního práva, nebo Vaše společnost podala žalobu, aniž by se případem ÚOHS zabýval?
3. Je podle Vašeho názoru právní úprava v dané oblasti v ČR dostatečná? Je private enforcement v ČR atraktivním nástrojem, jak se bránit protisoutěžnímu jednání konkurence? Nebo je situace nesrovnatelná např. s USA, kde lze od roku 1890 vysoudit dokonce trojnásobek utrpěných škod?
4. Domníváte se, že je vhodné nebo účelné, aby soutěžní úřady poskytovaly soutěžitelům nebo spotřebitelům v rámci jejich civilních sporů spolupráci. Pokud ano, v jaké formě?
5. Máte jakékoliv další připomínky či náměty k této problematice?

ODPOVĚDI RESPONDENTŮ

Tomáš Fiala
Advokátní kancelář
Vejmelka & Wünsch

Ad 1: Advokátní kancelář Vejmelka & Wünsch dosud nezastupovala žádného ze svých klientů v soudním sporu v souvislosti s porušením veřejného práva na ochranu hospodářské soutěže, tj. zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské

soutěže, v platném znění (dále jen „zákon o ochraně hospodářské soutěže“).

Ad 2: Viz výše. Obecně však lze předpokládat, že soukromoprávní nároky na náhradu škody by byly za stávající procesní právní úpravy uplatněny až po rozhodnutí Úřadu ve věci samé. Tímto rozhodnutím Úřadu by totiž byl příslušný civilní soud vázán podle ustanovení § 135 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „občanský soudní řád“) a žalobce by tak neměl před soudem povinnost prokazovat existenci protisoutěžního jednání na straně žalovaného.

Ad 3: Přestože zákon o ochraně hospodářské soutěže výslovně neupravuje nároky, kterých se mohou postižení soutěžitelé dovolávat, jsme toho názoru, že případné soukromoprávní nároky z porušení soutěžních pravidel je možné uplatňovat na základě podpůrné úpravy obsažené v obchodním zákoníku. Rovněž z hlediska procesní úpravy uplatňování nároků

na náhradu škody způsobené protisoutěžním jednáním jsme toho názoru, že úprava obsažená v občanském soudním řádu umožňuje obranu před takovýmto protisoutěžním jednáním (např. ve formě předběžného opatření), a nebo uplatnění nároku na náhradu škody způsobené tímto jednáním v rozporu se zákonem o ochraně hospodářské soutěže. Skutečnost, že počet případů rozhodovaných civilními soudy v záležitostech soutěžního práva je dosud zanedbatelný, je dle našeho názoru zapříčiněna celým souhrnem faktorů. Za jeden z nejvýznamnějších považujeme skutečnost, že oblast soutěžního práva zůstává v povědomí soutěžitelů spojována s veřejnoprávním vynucováním zákona o ochraně hospodářské soutěže Úřadem, jenž také disponuje vyšetřovacími pravomocemi, které mu umožňují zjistit skutečný stav věci. V rámci soukromoprávního prosazování soutěžního práva je to však žalobce, který musí – bez možnosti využití takových vyšetřovacích pravomocí – unést důkazní břemeno, pokud jde o prokázání protisoutěžního jednání, utrpění škody a příčinné souvislosti mezi nimi. Za těchto okolností se úspěšné uplatnění soukromoprávních nároků, zejména pak prokázání protisoutěžního jednání na straně žalovaného, jeví jako velmi obtížný úkol.

Je známou skutečností, že zemí s největší tradicí soukromého vymáhání soutěžního práva jsou Spojené státy americké. Současně je však nutné vzít v úvahu, že systém vymáhání soutěžního práva ve Spojených státech amerických je zcela specifický a řada jeho institutů je pouze obtížně realizovatelná v právním řádu České republiky. Dále je třeba zmínit, že systém soukromého prosazování soutěžního práva ve Spojených státech vede k nadměrnému uplatňování soukromoprávních nároků na náhradu škody, kdy zejména institut tzv. *treble damages* vede ke zneužívání tohoto systému a vytváření tlaku na žalované subjekty, aby se vyhnuly soudnímu řízení prostřednictvím mimosoudních vyrovnání. Obecně tedy doporučujeme postupovat velmi obezřetně při případném přebírání

institutů z právního systému Spojených států amerických a jejich transpozici do právního systému České republiky.

Pokud jde o výše zmíněný institut nároku na plnění ve výši trojnásobku utrpění škody (*treble damages*), nedomníváme se, že by jeho zavedení do tuzemského právního řádu bylo vhodné či žádoucí, a to z následujících důvodů: (i) náhrada škody má v pojetí obchodního zákoníku charakter reparační a tuto její funkci by nemělo prolamovat ani soutěžní právo; (ii) zavedení institutu „násobků“ utrpění škody by mohlo vést k šikanóznímu uplatňování soukromoprávních nároků na náhradu škody za (údajná) porušení soutěžních pravidel; (iii) povinnost zaplatit „násobky“ způsobené škody by mohla mít za následek velkou finanční ztrátu dotčeného soutěžitele, která by mohla v řadě případů vést až k jeho likvidaci, a (iv) riziko uložení „násobků“ utrpěných škod by mělo vážné dopady na aplikaci Programu shovívavosti. Pokud by oznamovateli na základě Programu shovívavosti hrozilo reálné nebezpečí, že bude povinen na základě rozhodnutí soudu uhradit několikanásobek způsobené škody, lze předpokládat, že by potenciální oznamovatelé kartelových dohod ztratili o možnost využití Programu shovívavosti zájem. V důsledku by se tak soukromoprávní prosazování soutěžního práva dostalo do protikladu s cíli sledovanými soutěžním právem prosazovaným veřejnou institucí, tj. Úřadem.

Ad 4: S ohledem na skutečnost, že civilní soudy jsou oprávněny rozhodovat o soukromoprávních nárocích jednotlivců vyplývajících z porušení soutěžních pravidel, domníváme se, že je současně žádoucí zajistit jednotnou aplikaci soutěžního práva v jejich rozhodovací činnosti. Určitá forma spolupráce mezi Úřadem a civilními soudy se nám tedy jeví jako účelná. Podle našeho názoru by tato spolupráce mohla vycházet z rozsahu spolupráce mezi Evropskou komisí a národními soudy ve smyslu článku 15 nařízení Rady č. 1/2003 ES, o aplikaci čl. 81 a 82 Smlouvy o Evropském společenství a navazujícího oznámení o spolupráci mezi Komisí a soudy členských států EU při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy o ES (OJ C 101/54 ze dne 27. dubna 2004).

S ohledem na výše uvedené jsme tedy toho názoru, že Úřad by měl na žádost příslušného soudu poskytovat zejména svá vyjádření k právním a ekonomickým otázkám, které jsou relevantní pro správné posouzení předmětného sporu. Pokud by mělo docházet v rámci této spolupráce i k poskytování informací a dokumentů tvořících součást správního spisu Úřadu, považujeme za nezbytné, aby vždy byla náležitě ošetřena otázka zachování důvěrnosti informací ve smyslu § 24 zákona o ochraně hospodářské soutěže. Konečně jsme toho názoru, že Úřad by neměl poskytovat v rámci spolupráce s civilními soudy informace, které mu byly dobrovolně předány jako součást žádosti o neuložení pokuty podle Programu shovívavosti. Předání těchto informací by mělo být vždy vázáno na souhlas příslušného oznamovatele.

Ad 5: Domníváme se, že kromě případných legislativních opatření usnadňujících soukromé prosazování soutěžního práva by větší pozornost Úřadu měla být věnována i zvýšení povědomí o praktických možnostech uplatňování soutěžního práva prostřednictvím civilních soudů. Tato osvětová činnost by měla srozumitelným způsobem vysvětlit jaké škody mohou vzniknout v důsledku protisoutěžního jednání a zejména jaké jsou možnosti obrany proti takovému jednání.

Daniel Čekal
Advokátní kancelář
Wilson & Partners

Ad 1: Nikoliv. Naši klienti jsou zpravidla žalovanými stranami. Žalobce jsme doposud nezastupovali. Na straně žalovaného byla dosud rozhodnuta pravomocně jediná věc – soud řízení zastavil z důvodu soudního smíru stran. Ostatní případy probíhají a v této fázi nechceme předjímat výsledek. V několika případech jsme (na straně poškozeného) použili argumentaci soutěžními pravidly v rámci předsoudních či mimosoudních fází sporu. Soutěžní námítky byly protistranou zpravidla reflektovány a věc se podařilo vyřešit mimosoudně.

Ad 2: Byli jsme aktivní v obou případech (opět na straně žalovaného). Většinou jde o případy již rozhodnuté Úřadem. Pouze v jednom případě nešlo o věc, která by byla předem rozhodována Úřadem – nicméně v tomto případě žalobce podal následně podnět k Úřadu a soud řízení přerušil, aby vyčkal do doby rozhodnutí Úřadu.

Ad 3: Podle mého osobního názoru je situace v ČR nesrovnatelně složitější než např. v USA či Velké Británii. Problém spočívá v tom, že v rámci tuzemského systému je nesmírně těžké unést důkazní břemeno k prokázání vzniku škody, příčinné souvislosti a výše škody, resp. ušlého zisku. Právě toto je zásadní důvod, pro který se soutěžitelé obracejí na soudy v podobných věcech relativně zřídka. Nejsm přesvědčen, že

by pravidlo triple-damages podstatně změnilo situaci. Prokázat škodu a její výši by zůstávalo kvalitativně stejné. Odrazující by však byla povinnost hradit trojnásobek škody – v principu jde o zpřísnění sankce, nikoliv však o principiální změnu přístupu. Řešením by mohlo být pravidlo přiměřeného zadostiučinění ve smyslu obdobné obchodněprávní úpravy nekalé soutěže.

Ad 4: Zde je otázkou, jak definovat spolupráci. Úřad by měl být z povahy věci nezávislý, tj. chovat se nediskriminačně k oběma či více stranám sporu. Je třeba též pamatovat na to, že soutěžní kauzy jsou svou podstatou ekonomické a tudíž velmi náročné na dokazování, čas i prostředky. Měla-li by být spolupráce Úřadu v souladu s principem posilování důvěry v rozhodování státních orgánů, pak by zcela jistě šlo o odborně, časově a nákladově velmi náročnou. Myslím, že v principu by věc směřovala k předběžnému řízení. Na druhou stranu Úřad zcela jistě patří k odborně nejlépe postaveným autoritám (soutěžní regulace) a rovněž odbor hlavního ekonomů disponuje unikátními ekonomickými daty. Bylo by tedy vhodné, aby přebíral pozici *amicus curiae*. V tomto směru je velmi instruktivní holandská předloha. Domnívám se, že její principy jsou správné a adekvátní pro pozici soutěžní autority.

Ad 5: Private enforcement by měl být jedním ze stěžejních prvků soutěžní samoregulace trhu. Prozatím tomu tak v ČR není. Vítám aktivitu Úřadu v diskusi na toto téma. Toto téma je však zapotřebí silněji komunikovat vůči podnikatelské veřejnosti. V tomto kontextu by prospěla společná konference za účasti soudců a Úřadu.

Miroslav Uříčar
ředitel právního oddělení
společnosti T-Mobile
Czech Republic a. s.

Ad 1: Ano, v minulosti jsme podali na svého konkurenta žalobu v souvislosti s porušením soutěžního práva. Jednalo se o žalobu, ve které jsme se domáhali toho, aby tento konkurent přestal těžit z oprávnění k užívání rádiových kmitočtů, které podle našeho názoru získal porušením soutěžních pravidel. Náhradu škody jsme nepožadovali. Porušení soutěžních pravidel jsme spatřovali jednak v tom, že konkurent získal oprávnění využívat kmitočty bez otevřeného, transparentního a nediskriminačního řízení. Dále jsme porušení soutěžních pravidel spatřovali v tom, že konkurent předmětné kmitočty získal za nestandardně výhodných finančních podmínek. Bylo tedy možné uvažovat o naplnění znaků protiprávní veřejné podpory. O podané žalobě soud meritorně nerozhodl.

Dále považujeme za vhodné zmínit, že jsme žalovaným ve sporu o náhradu škody, v němž žalobce, kterým je jiný náš konkurent, vznik škody dovozuje z porušení soutěžního práva. Ve věci již proběhlo několik jednání, ale vzhledem k velkému množství důkazů a materiálů, které žalobce vždy těsně před každým nařízeným jednáním, či přímo na něm předkládá, ještě nebylo vydáno ani prvoinstanční rozhodnutí ve věci samé.

Ad 2: Náš konkurent podal žalobu poté, co o věci rozhodl ÚOHS. ÚOHS dospěl k závěru, že T-Mobile Czech Republic a.s. v dané věci zneužil své dominantní postavení. Rozhodnutí ÚOHS však bylo po podání civilní žaloby zrušeno Nejvyšším správním soudem. Obnovené správní řízení ÚOHS následně zastavil. Nyní tedy soud projednává žalobu bez toho, že by existovalo pravomocné rozhodnutí ÚOHS.

Ad 3: Stav soukromého vymáhání soutěžního práva v USA a České republice nelze srovnávat, neboť obě země prošly diametrálně odlišným právním a socioekonomickým vývojem. Z komparativního hlediska je jisté možné anebo dokonce vhodné situaci v USA analyzovat, ovšem je nutno varovat před nepromyšlenou implementací amerických právních pravidel a postupů do českého právního řádu.

Například zakotvení trojnásobku utrpěných škod jako možné formy náhrady škody nepovažujeme v našich právních podmínkách za smysluplné. Dokonce se domníváme, že zakotvení trojnásobku utrpěných škod by mohlo působit škodlivě. Mohlo by škodlivě působit proto, že by výrazně zvýšilo pravděpodobnost šikanózních žalob, tedy žalob bez reálného opodstatnění podaných s cílem poškodit konkurenta. Zkušenosti z USA naše obavy potvrzují. Domníváme se, že smyslem právní úpravy by mělo být garantování nároku poškozeného na náhradu škody, nemělo by se však v žádném případě jednat o sankční mechanismus.

Právní úprava soukromého vymáhání soutěžního práva v České republice nepochybně není dostatečná. Bude užitečné, pokud tato oblast českého právního řádu bude dále rozvíjena. Důrazně ale apelujeme na to, aby nová právní úprava soukromého prosazování soutěžního práva byla vyvážená.

Na jedné straně musí být efektivním nástrojem soukromého vymáhání soutěžního práva, na straně druhé však žalovanému podnikateli musí umožnit efektivní a férovou obranu. Zejména by bylo velmi nešťastné, kdyby nová úprava soukromého vymáhání soutěžního práva byla vůči žalovaným soutěžitelům natolik drakonická, že by žaloby vedly ke zhoršení pozice těchto soutěžitelů na trhu, či dokonce k jejich ekonomické likvidaci. Za principiálně správný přístup považujeme přístup Evropské komise k soukromému vymáhání komunitárního soutěžního práva (viz Bílá kniha o žalobách na náhradu škody z důvodu porušení komunitárního soutěžního práva - COM(2008) 165, 2.4.2008).

Ad 4: Domníváme se, že strany civilního sporu musí mít stejné šance na úspěch (fair process). Proto je nepřijatelné, aby ÚOHS v rámci civilního sporu spolupracoval se soutěžiteli či spotřebiteli, kteří jsou stranami sporu. Je nepochybné, že pokud by ÚOHS spolupracoval s jednou stranou sporu, postavení této strany ve sporu by se výrazně zlepšilo, a to do té míry, že by mohlo být o sporu prakticky rozhodnuto. Spolupráci ÚOHS s jednou stranou sporu lze jen obtížně ospravedlnit i v případech, kdy by touto stranou byl běžný spotřebitel, argumentem není ani to, že spotřebitel zpravidla nedisponuje takovými finančními a jinými prostředky jako podnikatel, který je obviněn z porušení soutěžního práva. V takovém případě totiž zjevně hrozí nerovnost stran, navíc se může snadno stát, že spotřebitel tak přestane být „pánem sporu“ a stane se pouhým prostředkem politiky ÚOHS.

Pokud lze teoreticky uvažovat o nějaké formě participace ÚOHS na civilním sporu soutěžního charakteru, pak by to měla být spolupráce ÚOHS a soudu, nikoli spolupráce ÚOHS

a účastníků řízení. Domníváme se, že by ÚOHS mohl se soudem v jisté míře spolupracovat při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení ekonomických otázek. Významnou roli by ÚOHS mohl sehrát zvláště při vymezení relevantního trhu a při stanovení tržní síly soutěžitelů na relevantním trhu. I takováto spolupráce by si ovšem vyžadovala důkladné zvážení, právní úprava by musela zcela vyloučit možnost, že by ÚOHS tímto způsobem mohl fakticky ovlivňovat rozhodování soudu.

Naproti tomu bychom však považovali za problematické, kdyby ÚOHS vyjadřoval názor na povahu údajného protisoutěžního jednání. Kdyby ÚOHS poskytoval soudu faktické informace, napomáhal by soudu při vymezení relevantního trhu a tržní síly soutěžitelů a ještě navíc by mohl vyjádřit názor na povahu určitého protisoutěžního jednání, byla by činnost soudu v podstatě nahrazena činností ÚOHS. To ovšem nelze připustit, například proto, že poslání a povaha ÚOHS na straně jedné a soudů na straně druhé jsou odlišné. Zatímco poslání ÚOHS je prosazování soutěžní politiky, úkolem soudů je ochrana práv jednotlivců. Správní úřad by tedy neměl nahrazovat činnost nezávislých soudů.

Z výše uvedeného vyplývá, že určitou formu participace ÚOHS na civilním řízení považujeme za možnou, míra ingerence ÚOHS by však měla být zvolena citlivě a rozumně.

Ad 5: V dubnu tohoto roku Evropská komise vydala Bílou knihu o žalobách na náhradu škody z důvodu porušení komunitárního soutěžního práva. Tato Bílá kniha má vyústit v přijetí legislativních opatření na úrovni Evropské Unie. Bylo by nežádoucí, kdyby úprava soukromého vymáhání soutěžního práva bez evropského prvku nebyla kompatibilní s úpravou soukromého vymáhání komunitárního soutěžního práva. Aby byl zajištěn soulad národního právního řádu s touto chystanou úpravou navrhuje, aby český zákonodárce vyčkal přijetí legislativy na úrovni Evropské unie. Pokud ještě před přijetím této legislativy přijme český zákonodárce právní úpravu soukromého vymáhání soutěžního práva pro vnitrostátní spory, hrozí výrazné riziko nekompatibility a tedy i aplikačních problémů.

Soukromé vymáhání soutěžního práva je specifickou oblastí. Spory týkající se soutěžního práva jsou složité po právní i skutkové stránce. Z tohoto důvodu považujeme za potřebné, aby o těchto sporech rozhodovali specialisté. Buď to mohou být specializovaní soudci v rámci obecných soudů nebo to mohou být dokonce soudci zvláštního tribunálu či zvláštního soudu, jako je tomu v některých evropských zemích. Například ve Velké Británii působí zvláštní soutěžní tribunál (Competition Appeal Tribunal).

Nesouhlasíme s námitkou, že Česká republika je příliš malá na to, aby v ní byl zřízen zvláštní senát pro soutěžní spory či dokonce zvláštní tribunál. Klíčem je vhodné určení kompetencí tohoto zvláštního senátu či tribunálu. Domníváme se, že takový zvláštní senát či tribunál by se nemusel zabývat pouze soukromým vymáháním soutěžního práva, ale například také spory z nekalé soutěže a spory týkajícími se regulovaných odvětví, například telekomunikačními spory mezi operátory nebo spory z oblasti energetiky. Výrazným pozitivem takového zvláštního tribunálu bude jeho odbornost a tedy kvalita. Naše zkušenosti ukazují, že soudci obecných soudů se v otázkách soutěžního práva ne vždy plně orientují. Tento deficit by zvláštní senát či tribunál mohl odstranit.

Radim Jančura
ředitel společnosti
STUDENT AGENCY s.r.o.

Ad 1: Ano, v případě sporu o užívání autobusového nádraží v Liberci. Podali jsme žalobu ve stejný den, soud však začal konat až po 3 letech. Jediné, co tehdy vyšlo, bylo předběžné opatření. To však ČSAD Liberec nebral na vědomí a nerespektoval. Spor nám tehdy vyřešil právě ÚOHS, který jej začal řešit sám od sebe, rozhodl do půl roku, což je skvělý výsledek vzhledem k tomu, jak to trvá soudům. Protože se ČSAD Liberec z potrestání antimonopolním úřadem poučilo, nabídli jsme ukončení sporu smírem s tím, že nebudeme vyžadovat úhradu utrpěné škody. Díky pokutě uložené ÚOHS by se pravděpodobně soud přiklonil na naši stranu a potvrdil by odškodnění v rozumné výši.

Ad 2: Jak bylo řečeno výše, ÚOHS konal sám, v opačných případech ÚOHS koná naopak proti nám na základě podnětů od konkurence. Připravujeme podání podnětu na ÚOHS ve věci Českých drah.

Ad 3: Není dostatečná. Dokázat českým soudům míru škody je velmi náročné a hlavně to trvá dlouho. Někdy však není ani tak důležité, zda a kolik dostaneme za odškodnění, ale že se soutěžitel po pokutě od ÚOHS takového jednání zdrží.

Ad 4: Jak jsem řekl výše, míra odškodnění je velmi těžko vyčíslitelná. Pokuta jako varování může mít větší a hlavně rychlejší účinek. Odhady výše utrpěných škod se mohou velmi lišit, co odhadce, to názor, proto bych navrhoval, aby odhadcem v takovýchto sporech mohl být ÚOHS.

Ad 5: Já bych měl otázek!

